

STUDIE MATERIELL

OM

EEC-SENTRALISERING

OG

ØSTMARKA

INNHOOLD:

1. Om sentralisering
 - a) Historisk utvikling
 - b) Årsakene til sentralisering
 - c) Konsekvensene av sentraliseringen
2. EECs innvirkning på sentraliseringen
3. Om ødeleggelsene av Østmarka og kampen for å bevare området
 - a) Dagens situasjon
 - b) Planer om utbygging av marka
 - c) Hverledes forsvare Østmarka og erfaringer fra tidligere kamper.

FORORD:

Materialet som blir presentert på de nesten sidene er samlet på kort tid. Det er forholdsvis dårlig gjennomarbeidet og gir derfor langt fra noe fullkomment bilde EECs sentraliseringsperspektiv og i den forbindelse utbyggingen av Østmarka. Det må ikke brukes som mer enn det er: en samling ideer, tanker og opplysninger om emnet. De som vil sette seg inn i emnet grundigere kan løse:

EEC og dyrtid, spesielt avsnittet om Arbeidsfolks kår i EEC og økt monopolisering og økte profitter er hovedsiden ved EEC

Årsberetning 1970 for Østmarkas venner (Om grønskomiteens innstilling)

Lopeseddelen "Hvor lange får vi beholde Østmarka som naturområdet"

Utbyggingsprogram/disposisjonsplan for Furuset-området. (Oslo kommune)

Byen og samfunnet (Pax), spesielt avsnittet Bøsetting og lokalisering-politikk)

Da dette materialet er den første delen av et litt mer omfattende opplegg (Resten vil ta for seg Bømiljøet og veiutbyggingen) er det viktig at materialet blir grundig kritisert.

Styret i

Oppsal arbeidskomitee mot EEC og dyrtid.

Historisk utvikling kan deles i tre etapper.

De første byene oppstod omkring markedsplassene. De var handels-sentraer i første rekke. Håndverkeren spilte en mindre rolle i by-livet. Tilflyttinga fra landsbygdene var også liten. Bøndene var i stor grad livegne.

Først med maskinene gjorde tilflyttinga seg virkelig gjeldende. Tilstandene på landet var dårlige. Det ble verken flere arbeidsplasser eller mer jord som kunne utnytted. Arbeidsløsheten var stor. I byene fantes det arbeidsplasser. Store grupper ble tvunget inn til byene. Det var hovedsakelig arbeidsløse og folk fra utmarksgårder som var nærmest ubeboelige.

Siste etappe holder vi nå på med. Bedriftene har vokst seg store. Monopolene har vokst fram. Folkeflyttinga får nå helt andre aspekter. Uønsomme steder nedlegges slik at hele bygder må fraflyttes. Eks. Rjukan: Byen ble bygd på grunn av at fossen betydde billig elektrisitet. Elektrisiteten kunne ikke flyttes langt på den tida. Nå kan derimot elektrisiteten flyttes langt uten å miste spenningen. Transporten til og fra Rjukan er lang. Hydro flytter. Følgelig må også befolkningen flytte. Forurensinga får helt andre dimensjoner. Store gårdsbruk og fiskebruk fraflyttes også.

Følgende statistikk viser denne utviklinga:

År	1900	1950	1965	1990 (prognose)
Spredd bebyggelse	1,5	1,6	1,4	0,9
Tettsteder	0,8	1,7	2,4	3,9

Eckhoff: "Byplan" side 22

Hvorfor sentralisering?

Dagbladet/Fakta (institutt for markedsanalyse og samfunnsforsk-ning) gjennomførte tidligere i år en gallupp over folks bønnsker:

Ca. 1% ville bo i en storby. Under 25% ønsket å bo i nærmeste omkrets av en storby. (Tallene referert etter hukommelsen). Folket ønsker ikke å bo i byene. Arbeid er stikkordet når du spør hvorfor de da flytter inn til byene. I byene blir stadig mer av industrien kon-sentrert. Spørsmålet om hvorfor sentraliseringa skjer, blir derfor spørsmålet om hvorfor kapitalistene vil bygge bedriftene i byene.

I et kapitalistisk samfunn, er egoisme drivkrafta. Målet for kapi-talistene er å skaffe seg selv mest mulig profitt med minst mulig investeringer. I byene blir investeringene mindre.

Byene har ferdig utbygget vann og kloakksystem. Det samme gjelder elektrisitet. Storbyene er også trafikknutepunkter. Investeringer til vei, jernbane og/eller havn unngås. Disse grunninvesteringene sparer bedriftene for millioner.

Driftsutgiftene kan det også spares inn på. Særlig administrasjon-en har fordeler av å ligge i Oslo. Kapitalistene kan da stå i direkte forbindelse med bankenes hovedkontoer, statens forskjellige institu-sjoner og de andre firmaenes hovedkontorer. Følgelig blir transport-utgiftene mindre. (Kortere transport, og færre omstuinger).

Konsekvenser av sentraliseringa.

Profittbehovet bestemmer hvor og på hvilke betingelser byene utvik-ler seg. På 1800 og begynnelsen av 1900-tallet var konsekvensene for bygdesamfunnene forholdsvis små. Overskuddet på arbeidskraft var stort på landsbygda. Småbruk fantes på steder hvor ernæringsmulighet-ene var minimale. Det var hovedsaklig arbeidsløse og folk fra disse småbrukene som utvandret eller flytta inn til byene. Denne utflyttinga førte ikke til alvorlige ødleggelser av bygdesamfunnene. Folkemengden på landsbygda økte trass i utflyttinga.

Den nye arbeiderklassen i byene hadde dårlige sosiale forhold. Lønna var elendig. Arbeiderne var dårlig organisert, og var derfor

ikke i stand til å møte kapitalens angrep. Arbeidsdagen var lang, opptil 12 timer. Det var flere tilfeller av lønnsnedsettelse osv.

Sosiale tiltak var på denne tida dårlig utbygget, Alderspensjon, sykekasse m.m. fantes ikke. Leveforholdene var deretter. En undersøkelse av Eilert Sundt viste at i Ruslakkbakken og Pipervika hadde hver familie gjennomsnittlig 1,2 rom. Familiene var den gang større enn de er i dag. I disse slumliggende boligkvarterene herjet ofte smittsomme sykdommer (kolera). Etter hvert som arbeiderne organiserte seg, fikk de kjempet gjennom 8 timers dag, sosiale stønader og noe bedre lønnsnivå. Sentraliseringa på denne tida hadde ikke store miljø-ødeliggende konsekvenser. (Akerselva ble brukt som fiskeelv helt fram til ca. 1900.)

Konkurransen mellom kapitalistene fører til at de svake går under, mens de sterke vokser seg stadig sterkere. De har utviklet seg til konserner og seinere til monopoler. For å øke profitten ytterligere, trengte man mer arbeidskraft i byene. Det var nemlig langt lønnsommere for kapitalen å flytte arbeidskraft til fabrikker i pressområder, enn å flytte fabrikkene dit det var ledige arbeidskraftreserver. Folk som nå ble tvunget inn til byene, var folk i tidligere sikre yrker, skogsarbeidere, små- og mellomstore bønder, fiskere osv. Dette var såleis ikke befolkningsoverskudd i bygdene, og hele bygdesamfunn ble derfor lagt øde. Dette er en utvikling kapitalen er interessert i, og prøver på alle måter på å få fortgang i denne utviklinga. Sjarkfisket, som er grunnlaget for bosettinga de fleste steder langs kysten, er de ikke interessert i å opprettholde. Kapitalen prøver derfor å nedlegge dette på mange måter. Lån til ny motor i en sjark blir f. eks. konsekvent nektet av Statens Fiskarbank. Sjarken er nemlig en altfor liten båt å satse penger på, etter deres syn. Men banken låner gladelig ut millioner til store tråleredere som f. eks. Høegh og Longva, som mesteparten av året fisker i Sør-Atlanterhavet. Utkantkommunen Karlsøy i Troms, trengte ei liten heisekran og en molo for å kunne opprettholde bosetninga på stedet. Distriktenes Utbyggingsfond avslo søknad om lån. Bygda fikk ikke utviklingsmuligheter, og måtte fraflyttes. Samtidig garanterer Staten for milliarder når Borregaard skulle bygge i Brasil, selv om dette på lengre sikt betyr døden for norsk treforedling.

I samme takt som avfolkinga av bygdene, øker befolkinga i byene. (I 10-året 1950-60 hatt en innflytting på 61700. Mellom 1960-70 har denne utviklinga gått enda hurtigere). Drabantbyer og kjøpesentre bygges over alt. Andre nødvendige institusjoner som Barnehager, daghjem, idrettsanlegg, og skoler, bygges ikke i samme takt. De er ikke lønnsomme investeringer i samme grad som varehus, bensinstasjoner m.m. Drabantbyene er sovebyer. Til drabantbyene flytter folk fra forskjellige miljøer. Kontakten mellom beboerne er dårlig. Drabantbyer blir ikke gode boligmiljøer, slik som gamle bygårder og bygdesamfunn. Trafikk-korkene kjenner vi alle. T-banen er allerede overfylt, få år etter at den ble bygd. Støynivået har på et øyeblikk blitt plagsomt. Vi kan vise til at noen har flytta fra blokker på Haugerud, p.g.a. støy fra trafikken om natta. Liknende problemer har beboere langs Hellerudveien. Forurensing blir stadig mer omfattende. Drosjesjåfører i Oslo får helsa ødelagt av lufta. Lungene og bihulene blir ødelagt. Snøen i Oslo-marka får ofte et gråskjer - fabrikknedfall. Sammen med forurensing av elver, innsjøer og hav (som ødelegger bademulighetene blant annet), utgjør dette en alvorlig trussel mot hele vårt livsmiljø. Byene blir stadig utvidet. Boligrådmannen i Oslo har ikke arealer nok til de prosjekterte leilighetene. Stadig større deler av frialealene blir brukt til boligbygging.

Alt i alt har denne utviklinga store konsekvenser for bymenneskene. Stress og magesår er blitt folkesykdommer. Nerveproblemer blir stadig mer vanlig. Det er på denne bakgrunn vi må se f. eks. økinga i bruken av narkotika blant ungdom og overdreven bruk av sovetabletter, nervepiller osv. blant eldre. (Det er også en form narkomani). Usunt arbeid, stress og dårlig muligheter til avkobling og mosjon ødelegger

helsen.

Som vi ser har sentraliseringa alvorlige skadevirkninger for hele samfunnet.

DEL II EECs innvirkning på sentraliseringen.

ROMATRAKTATEN

Artikkel 48 - Arbeidstakerne

1. Arbeidstakernes frie bevegelighet innen Fellesskapet skal være gjennomført senest ved utløpet av overgangsperioden.
2. Den skal innebære opphvelse av all forskjellsbehandling på grunnlag av statsborgerskap av arbeidstakere fra medlemsstatene når det gjelder sysselsetting og andre arbeidsvilkår.
3. Med forbehold for de begrensninger som er begrunnet med hensyn til offentlig orden og sikkerhet og folkehelsen, skal den innebar retten til:
 - a) å ta reelt tilbudt arbeid,
 - b) å flytte fritt innen medlemsstatenes område i dette øyemed,
 - c) å oppholde seg i en medlemsstat for å arbeide der i samsvar med de lover forordninger og administrative forskrifter som gjelder for innenlandske arbeidstakeres arbeid,
 - d) å forbli på en medlemsstats område etter å ha hatt arbeid der, på de vilkår som Kommisjonen fastsetter i forordninger om gjennomføringen.
4. Bestemmelsene i denne artikkel får ikke anvendelse på ansettelse i den offentlige administrasjon.

Artikkel 54 del 1

1. Før utløpet av første etappe skal Rådet, etter forslag fra Kommisjonen og etter å ha rådspurt Den Økonomiske og Sosiale Komite og Forsamlingen, enstemmig vedta et alminnelig program for opphevelsen av de restriksjoner som gjelder innen Fellesskapet på adgangen til å etablere seg. Komisjonen skal legge sitt forslag fram for Rådet i løpet av de to første år av første etappe.

Programmet skal for hver næringsgren fastsette de alminnelige vilkår for gjennomføringen av adgangen til å etablere seg, og særlig stadiene i gjennomføringen.

Artikkelene tilsier at kapitalistene i EEC-landene har lik rett til å etablere seg i alle medlemslandene og at arbeidskrafta skal kunne flyttes ddt det er behov for den. Alle stater har behov for industri for å opprettholde en stabil økonomi. Kapitalistene vil investere der de kan høste størst profitt med minst mulige investeringer. Stat og kommune vil bli tvunget til å "legge forholdne til rette for industrireising" dvs bøye seg for kapitalens krav. Muligheten til å styre og kontrollere utviklinga vil bli forsvinnende liten i realiteten vil det bli umulig å hindre økt industrireising i pressområder som f. eks. Oslo.

At sentraliseringa i EEC-landene har vært sterkere i EEC-landene enn her hjemme skulle følgende tabell vise. Tettstedsbefolkningens andel av hele folkemengden:

Norge	Frankrike	Italia	Nederland
48,7%	63%	47,7%	80%

Tallene er fra 1960 mens fellesmarkedet ennå var forholdsvis nytt. I EEC er det til sammen ca 8 millioner fremmedarbeidere i dag. Disse arbeiderne rekrutteres stort sett fra distrikter med lite industri.

Konsekvensene for bymiljøene er også mye alvorligere i EEC landene. I Frankrike er 1/4 av industriarbeiderne fremmedarbeidere.

Der de bor rundt de store byene har det utviklet seg rene slumstrøk og arbeiderghettoer av gamle skur og rønner. Forhold som enda er ukjent i Norge.

Det store markedet og den frie etableringsretten som EEC har gjennomført betyr at forholdene er lagt til rette for øket monopolisering. Et eksempel er at det i 1969 ble opprettet et nytt felles selskap for gruvene i Ruhr-området. Det omfatter 20 gamle selskaper og svarer for 49,4% av EEC-områdets samlede kullproduksjon. Jo større og sterkere selskapene blir jo vanskeligere blir det å hindre at det bygger i pressområdene. Fri etableringsrett betyr rett for kapitalistene til å bygge i pressområdene. (Det er før pekt på hvorfor det ikke lønnet seg å bygge ut industri i distriktene) Monopoliseringen og det store markedet betyr at størrelsen på bedriftene øker. De miljøforstyrrende virkningene øker følgelig også. I EEC-sammenheng et lite konsern som Hydro kan rive vekk næringsgrunnlaget for steder som Rjukan. Hvor store steder kan de store monopolene i EEC ødelegge?

Men, vil mange innvende, EEC har jo et utbyggingsfond for utkantdistriktene. Hvorledes fungerer dette fondet? To eksempler: Fondet har brukt store deler av midlene til "å utvikle næringslivet i Sør-Italia." Bl a. gav de storstilet støtte til bygging av et oljorafineri på Sicilia I de to år anleggsperioden varte arbeidet omlag 12000 mann på anlegget. Når anlegget var ferdig var det arbeid for under 500 mennesker. Mesteparten av disse velutdannede spesialarbeidere fra Nord-Italia. Samtidig som "utbyggingsfondet" yter kjempetilskudd til storkonserner øker folkflyttingen fra Sør-Italia til industribyene i nord. En statistikk fra Milano viser at på få år er analfabetismen i byen 10-doblet. Dette skyldes ikke at folk ikke gidder å lære seg å lese og skrive, men ganske enkelt at byen "invandres" av folk fra sør hvor analfabetismen er stor.

EEC, hverken starter eller avslutter sentraliseringen. EEC betyr en styrking av monopolenes makt, og derved en øket sentralisering, samt saamt mindre muligheter til å bekjempe de skadelige sidene ved sentraliseringa.

DEL III OM ØDELEGGELSENE AV ØSTMARKA OG KAMPEN FOR Å BEVARE TUROMRÅDET

Dagens situasjon.

Som følge av høyt oppdrevet arbeids- og produksjonstempo og et stressende bymiljø (Se avsnittet om konsekvensene av sentraliseringa) er behovet for avkobling og rekreasjon økende. Brabantbyboerne på Østkanten har derfor stigende behov for friarealer. Østmarka er også godt brukt. På fine dager går man på tur i ko lange de vanligste turveiene. Alle deler av marka blir brukt av turgåere. Ønske om å bevare Østmarka er derfor stort blant befolkningen.

Presset på Oslo-området er allerede stort og øker enormt. I områdene øst for Oslo har vi kanskje merket distriktrasjonaliseringa sterkest her i byen. Stadig nye boligområder er blitt lagt opp til områdets eneste friareal Østmarka, et friområde som på denne måten har blitt forlite allerede. Boligrådmannen har ikke plass til de prosjekterte boligområdene. Alikevill vokser det opp ny industri og særlig nye kontorer. Byleiegårdene går over til kontorer slik at underskuddet på leiligheter blir enda større, og behovet for arbeidskraft blir større.

Forurensingen gjør etter hvert Østmarka mindre eintet til friområdet. Snøen rundt Oslo har en tendens til å bli gråfarget. Ulrudvannet er så forurenset at det nærmest er ubotbrukelig til badevann. Marka er i en virkelig hardt presset situasjon.

Planer om utbygging av marka.

Boligbygging er sansynligvis den største faren. På Trøstorud er det

allerede utbygging i gang. Nordenfor Trosterud er Lindeberget prosjektert til utbygging av konsentrert blokkbebyggelse med plass til ca 6000 mennesker. På furuset er det planlagt et tilsvarende felt. Elingsrud er under prosjektering men vil etter all sansynlighet bli noe større. I den sør-østlige delen skal Norges største drabantby - Søndre Nordstrand bygges. Dette vil ligge mellom Skullerud og Grønmo søppelfylling. I tillegg til dette er i følge generalplanen av 1960 store områder ved Skullerud utlagt til industriområde. Dette var utbygging av Østmarka i de områdene som tilhører Oslo kommune. Utbyggingen fra andre siden, Lørenskog, er minst like omfattende. Forskjellen er så vidt vi vet at der bygges hovedsakelig rekkehus og villaer. Hvor store deler av marka som forsvinner får vi et inntrykk av ved å trekke en bue i en avstand av 3 kilometer fra brantårnet. Der vil grensen for utbyggingen i Nord ligge. I syd kan vi trekke en 2 kilometers bue fra Østmarkkapellet og finne den samme grensen. De områdene som blir tatt er de som nå er fredeligst og minst beferdet. Om noen år blir en nødt til å gå tur i kø hvis en vil ut på søndagene.

Et krav Østmarkas Venner har stilt er at Oslo kommune vedtar en utbyggingsgrense for Østmarka, slik at kommunen lovfester at hoveddelen av området blir bevart. En slik utbyggingsgrense er under behandling i kommunen. Byplankontoret har foreslått at den blir lagt slik at de prosjekterte feltene kan bli bygget, men hindrer utbygging utover dette. Boligrådmennene har protestert. Man trenger mer plass. I bystyret vil saken bli behandlet slik at forslagene blir om man skal godkjenne hele grensen, eller om man bare skal godkjenne deler av den inntil muligheter for videre utbygging er undersøkt. Hvis bare deler blir godkjent vil det i realiteten si videre utbygging der den ikke er godkjent.

Kraftlinje foreligger det byrtyrevedtaket om. Det skal bygges en 300KW dobbeltledning gjennom Østmarka fra Skullerud Innføringsstasjon over Sør-Skytten til den allerede eksisterende ledning Rokås-Tegneby.

Skogsbilvei skal bygges i sommer av Losby Bruk a/s i Drottvangsområdet. (Godkjent av bystyret) Bruket har tidligere bygget i Drottvang/Svartkulpområdet og disse veiene vil ventelig bli utbygget ytterligere. Oslo kommune bygger vei på Østsiden av Elvåga med store skjæringer og fyllinger. Dette er et stort veiprojekt og man planlegger sansynligvis vei rundt hele Elvåga. (Det er ikke bevilget penger til anlegget hverken i år eller fjor.) I tillegg til veibygginga kommer den rovhogsten på tommer som drives en del steder. Områder som grunneieren ventor snart vil bli utlagt til boligområder eller industri vil han ha mest mulig ut av, og hogsten blir derefter. Kraftlinjer, bilveier og hogingen griper dypt inn i naturmiljøet. Verdien som rekreasjons og avkoblingsmulighet forringes.

Planene viser klart hvorledes Østmarka spises opp og ødelegges.

Erfaringer fra tidligere kamper og hvorledes vi skal kjempe for å bevare Østmarka.

I 1967 ble Østmarkas Venner stiftet fordi endel turfolk og andre mente at Skiforeningen og andre friluftsansjoner tok for dårlig hånd om turgåernes interesser. Har idag ca 1200 enkeltmedlemmer samt 125 kollektivt tilsluttede organisasjoner (Mange borotslag og idretsforeninger her oppe) § 2 Formål: "Foreningen har til formål å bevare Østmarka som friluft- og rekreasjonsområde, og være med på å støtte arbeidet for et mangesidig sports- og friluftsliv. Foreningen vil videre arbeide for å rede steder, bygninger og gjenstander med historisk og antikvarisk interesse i dette området. Foreningen er upolitisk og åpen for alle sports- og friluftssinterte personer og organisasjoner. Den ønsker å stå i et nært samarbeide med de bestemmende myndigheter og beslektede organisasjoner." Ledelsen i foreningen er preget av tiltro til parlamentarismen. Helt bunnfestet er imidlertid ikke denne innstillingen. "Hvilke muligheter har Østmarkas venner for å løse disse oppgavene? Det avhenger av deg En liten stemme blir ikke lenger hørt i vårt samfunn - et kor må til. Det trengs en massiv opinion, og den kan hver enkelt av oss være med på å skape..." fra Iopeseddel de utgav. Den viktigste oppgaven organisasjonen har forsøkt

seg på er å få vedtatt grense for utbyggingen av Østmarka. Har deltatt i planlegging og utførelse av lysløype og løypemerking, protestert mot skogsbilveier osv. Inn til videre ser jeg ikke særlig gode resultater av arbeidet.

"Så er det endelig avgjort at det ikke skal bygges høyblokker i Trollidalen. På siste møte i bygningsrådet ble byplankontorets forslag avvist. Beboerne, og i særlig grad Hollerus Vel, har i lang tid kjempet for å bevare Trållidalen som friareal". "Det er for få friluftsområder i dette strøket, og Trollidalen er absolutt nødvendig for trivsel og miljødannelse på stedet, uttalte bl. a. Rolf Fjellheim som er formann i Hellerud kretslag av DNA. For en gangs skyld måtte altså ekspertene bøye seg for befolkningens krav" Gamle Aker budstikke 23/6-71. Underskriftsaksjoner og protester har kommet mot byggingen av høyblokker både på skoyenåsen og Tveita. Begge steder resulterte aksjonene i at det ble bygget færre etasjer på blokkene.

Grunnen til at tidligere arbeide har gitt så små resultater skyldes flere ting. Tiltro til parlamentarismen er den skadeligste feilen i det lange løp. For det andre er bare brudstykker av problemet tatt opp. De har ikke satt utbyggingen inn i en politisk sammenheng. Forståelsen for hvor viktig sakene har vært har derfor vært liten. Store deler av befolkningen har heller ikke blitt mobilisert. Derfor har kommunen kunnet la være å ta hensyn til aksjonene.

Hva skal vi gjøre?

Vår viktigste oppgave er å mobilisere bredere grupper av befolkningen til å delta i kampen for å bevare Østmarka. Forutsetningen for mobilisering er at vi sprer propaganda om det som skjer. Her må vi starte så raskt som mulig. Spre løpesedler, trekke folk med til å diskutere studiematerialet. Standsaksjoner i Østmarka o.l. er forslag til tiltak. På lenger sikt kan underskriftskampanje for konkrete krav til kommunen en ide. Vi må legge vekt på å drive arbeid blant de som ferdes myd i marka. Idrettsforeninger, Østmarkas venner er viktige organisasjoner å utvikle kamp i. Vi har alle muligheter til å mobilisere store grupper i kampen. Objektivt er bevaring av Østmarka et alvorlig behov. Det er opp til oss om marka skal bevares.

PROPAGANDER FOR BEVARING AV ØSTMARKA OVER ALT DU TREFFER FOLK.

SPØRSMÅL TIL DISKUSJON:

1. Hvorfor er vi imot den sentraliseringen som har funnet sted?
(Er ikke sentralisering nødvendig for at vi skal opretholde vår løvestandar?)
2. På hvilken måte virker EEC inn på sentraliseringen. Hvilke lokale følger vil EEC-medlemskap medføre. (I hvor stor grad er de planlagte utbygningstiltakene EEC-forberedende?)
3. På hvilken måte skal vi sloss for å bevare Østmarka. Finn fram til metoden generelt, og konkrete aksjoner.

-----00000-----

Personlige notater nederst på sida av innskanna eksemplar er fjerna